

DESTANCJ EYÜPLÜ MUSTAFA ŞÜKRÜ EFENDİ VE DESTANLARJ

Yrd. Doç. Dr. Fatma Ahsen TURAN

1960 yılında Ankara'da doğdu. İlk ve orta tahsilini Ankara'da tamamladı. Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi.(1984) Yükseliş Kolejinde, Türkçe öğretmeni olarak göreve başladı.(1985) Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi ve İlahiyat Fakültesinde görev yaptı. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Yüksek Lisans (1989) aynı kurumda doktora çalışmasını bitirdi.

1991 yılında, Ankara Üniversitesinden, Gazi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Halk Edebiyatı Anabilim Dalına öğretim görevlisi olarak geçti. 1996 yılında Yardımcı Doçentlik kadrosuna atandı. Halen Fakülte'deki görevi sürmekte. Anadolu'nun Manevi Koruyucusu Hacı Bayram Veli, Altındağ Manevi Coğrafyası gibi eserleri ve çeşitli dergilerde çıkmış makaleleri vardır. Evli ve iki çocuk annesidir.

GİRİŞ

Çoğunlukla önemli olayları ele alan ya da toplumsal eleştiri bazan da övgü niteliğinde olan destan, halk şiiri nazım biçimlerinin en uzununu sayılır (Fedai, 1995: 163). Destan söyleme geleneği Türk dünyasında geçmişten günümüze kadar hayatiyetini devam ettiren köklü bir gelenektir.

Âşık Hüseyin Çırakman destanların konusu hakkında “dikkate değer bütün olaylar destanın konusu olabilir” demektedir. Ancak bu bireysel bir “dikkate değme”den ziyade destanın oluşturulacağı toplumsal dokunun mensuplarınca dikkate değer olmalıdır (Çobanoğlu, 2000:90). Destan icraları, âşıklar, ele aldıkları konuyu toplumun yapısını göz önünde bulundurarak, destanların toplumda görmesini istedikleri iş veya uyandırmak istedikleri duygu ve düşüncelere uygun düşen söz konusu kalıplaşmış temayüller, anlatım tutumları veya edalara göre oluşturmaktadırlar (Çobanoğlu, 2000:91).

Bu doğrultuda Anadolu destanlarında, toplum hayatına ilişkin konulara rastlanır. Savaşlar, isyanlar, tabii afetler, ekonomik bozukluklar, sosyal dengesizlikler, toplumsal eleştiriler, özlem duyulan şeyler vb. konular, destanlarda işlenen konuların başında gelirler. Destanların en belirgin özellikleri, bir olayı hikâye etmeleridir. Kendilerine özgü bir yapısı olan destanlar, epik şiiri, daha doğrusu bir olayı anlatan (narratif) şiiri temsil ederler (Soussey, 1952:121; Esen, 1991:30) Ahmet Talat “Bir vak’ayı hikâye eden destanların tarihin kararlık noktalarını tasvir hususunda hizmeti büyüktür” (Onay, 1996:135) demektedir. Tabii olarak siyasî olaylara temas eden destanların devrin siyasî aktüalitesinin tersinde kalması son derece normaldir. Bu bakımdan bazıları sağlıklı bir teşhis ve tespitten uzaktır. Siyasî aktüalitenin etkisine kalmayanlar ise isabetli yorumları ile başarılı teşhis ve tespitlere ulaşmış örnekler olarak görülürler (Yalçın, 1986:428) Destanların aktüel olayları geniş halk kitlelerine ulaştırmalar yanında, önemli ölçüde kamuoyu oluşturma fonksiyonu taşıdıkları görülür. Bu bakımdan aynı olayı işleyen destanların birden fazla yorum getirmeleri Osmanlı sosyal yapısındaki çalkantıları ortaya koyar. Vaka-yı Hayriye, Alemdar olayı, Sultan Abdüzzaziz’in Halli gibi konular-

da destanlar değişik yorumlar getirip farklı çevrelere hitap etmiştir (Yalçın, 1986:428) Aynı zamanda Cönk ve şiir mecmualarından taşarak bir gazete havasına ulaşan destanlar (Yalçın, 1986:428) geniş kitlelere ulaşmıştır.

DESTANCI

EYÜPLÜ MUSTAFA EFENDİ

Tebliğimize konu olan Destancı Eyüplü Mustafa Efendi’nin hayatı hakkında malumat sahibi değiliz. Ancak Necm-i İstiklal matbaasında basılan bazı destanlarında yer alan 1329 (1913), 1331 (1915-16), 1324 (1918) tarihlerine göre 19. yy’ın sonu 20. yy’ın ilk yarısında yaşadığını söyleyebiliriz. Destanlarını değerlendirdiğimizde dönemin aktüalitesini yakaladığını hatta destan başlıklarından da anlaşılacağı üzere ustaca eleştirel bir dil kullandığını görmekteyiz. Kütüphanelerden ulaşabildiğimiz destanlardan bazılarının isimleri şöyledir: Biçare Şehitlerimiz Kahraman Teyyarecilerimiz Fethi ve Sadık Beylerin Destanı (1329-1913), Çanakkale Şarkısı (1331-1915), Alçak İngilizlerin Çanakkale Bombardımanı ve Kahraman Topçularımızın müdâfaası(1331-1915), Arıburnu Sahil Muharebesi Destanı (1331-1915) Çanakkale Kabatepe Muzafferiyât Destanı (1331-1915) Destan-ı Şanlı Asker (-), Alman Tahte’l-Bahirlerinin Faaliyetlerinin Destanı (-), Bir Takım Baldırı Çıplak Şunun Bunun Kesesinden Türtün İrtikabında Bulunan Otlakçıyanın Fiiliyatına Dair Destan (-), Kendi Düşen Ağlamazın Destanı (-), İnayet-i Hak ile Mündefi olan İlet-i Meşhure İle Üç Defada Vuku Bulan Hariklerin Cem Tasavvur Kılınana Destan-ı Kolera (-) Sulh Destanı (1324-1918). İzmir ve Aydın taraflarını Bihuzur Eden Çakırcalı Efe Mehmed’in Destanı (-), Manzum-ı Türkiye ve İtalya Muharebesi (1327-1911), Edirne ve Çatalca Muharebesi (-), Dördüncü Ordu Kahramanlarının Destanı (-), Edirne Şarkısı (-). Destan isimlerine baktığımızda isimlerin dinleyiciye destanın muhtevası hakkında bir nevi ön bilgi verdiğini görmekteyiz. İsimler insanların dikkatini ustaca çekmeye ve merakını tahrik etmeye yönelik olarak düzenlenmiştir. Bu düzenlemede esas, konunun sansosyonel karakterini ön plana çıkarmak, söz konusu sansosyonelliği destan olayının geçti-

ği yerin adının verilerek inandırıcılığının sağlanması ve olayın trajikliğini planlı bir şekilde abartılmasıdır (Özkul, 2000:263).

Mustafa Şükrü'nün destanların büyük bir kısmı dönemin siyasî ve askeri panoramasını çizmekle beraber halkın ve ordunun moral dinamizmini yükseltmek hususunda adeta bir misyon yüklenmiş durumdadır.

Mustafa Şükrü'nün destan konularından olan Çanakkale Harbi bilindiği üzere Anadolu'da da büyük bir heyecan doğurmuş, yurdun dört bir yanından gönüllü askerler akın akın cepheye sevk edilmiştir. Şehirde yaşayanlar Çanakkale harbine ilişkin gelişmeleri basından takip ederken Anadolu köylerinde ise halk şairleri gündemi türküler ve destanlarla dile getirmiştir (Çakır, 2003:14).

Yakın zamana kadar Türk Genel Kurmayında âşık tarzı destanların askerin moralini yüksek tutma fonksiyonuna yönelik olarak destan yazmak ve bunu ordudaki askerlere dağıtmakla sorumlu bir birimin mevcut olduğu bilinmektedir. Ahmet Refik Altınay 1915 yılında Eskişehir Askerî sevk komisyonu başkanı olarak görev yaparken hastalanması üzerine tedavi için geldiği İstanbul'da "Erkân-ı Harbiye-i Umumiye'nin emriyle ordu için "Tarihte Osmanlı Neferi" (Altınay, 1915) ve "Yirmi Beş Sene Siper Kavgası" (Altınay, 1917) gibi eserleri yazmak üzere vazifelendirilmiştir (Gökmen, 1978:11; Özkul, 2000:113). Ayrıca 16 sayfalık matbaa-i Askeriyye'de basılan ve kapağında "Çelik Kaledeki Demir Orduya Hediyedir. Yiğit Erler Okuya!" yazılmış olan "Çanakkale Zaferi Destanı bu tür destanlara ve fonksiyonlarına örnektir (Özkul, 2000:114; Koz, 1971:6063-6065).

Mustafa Şükrü'nün Çanakkale Harbiye ilgili söylediği muhtelif destanlardaki şu ifadeleri değerlendirdiğimizde yukarıdaki hükümleri teyyid eder Türk savaş motivasyonunun en güzel örneklerini görürüz. "Alçak İngilizlerin Çanakkale Bombardımanı ve Kahraman Topçularımızın Müdafası" adlı 40 dörtlükten müteşekkil destanda ilk dörtlükten itibaren galibiyet müjdelenir.

*Dinleyin ihvanım haberi benden
Söyleyim sizlere müjdelers olsun
Ecel gelmeyince ruh çıkmaz tenden
İsterse düşmanlar ejderha olsun

*Çanakkalesi nasıl bir yerdir.
Kale topçuları kahraman erdir.
Gayetle nişancı hem hünerverdir
İsterler topları tetikte olsun

*Bugün donanmamız hemen dirildi.
Bu kuvvet bu dehşet Hakk'dan verildi.
Hain düşmanlara göğüs gerildi.
Dileriz ki dünyada perişan olsun*

Çanakkale'deki Türk Savaş motivasyonu kendi alanında bir zirvedir. Türk savaş tarihine baktığımızda savaş coşkusu, şehitlik, gazilik isteği gibi yüce duygular karşımıza çıkar. Ancak Çanakkale'deki kadar insanların bir gül bahçesine girercesine şehitliğe, ölüme, dünya ötesi hayata doğru bu kadar koştukları koşarken de koştukları ikinci bir mücadele mekanı ve zamanı tanımıyoruz. İngiliz Generali Hamilton'u dediği gibi Gelibolu bayırları adeta Türk askeri doğurdu. Bunlar da arkalarına bakmadan ölüme koştu. Elbette koşuklar sadece ölüm değildi. Vatanlarının çocuklarına kalması, arkada kalanların yaşaması idi. Bunların yanı sıra şeref, namus, haysiyet, izzet-i nefis ve müdafaa-i hukuk gibi yüce değerlerdi. Ölüm onlar için hiçlik değil, bu manada şehitlik adıyla yeniden doğuştu (Turan, 1996:292)

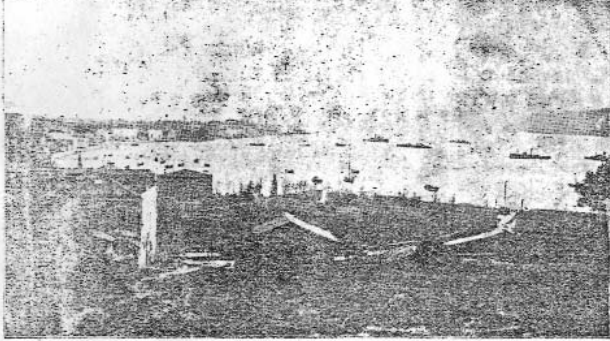
Mustafa Şükrü'nün 20 dörtlükten oluşan Çanakkale şarkısından ve 40 dörtlükten oluşan "Çanakkale Kabatepe Muzafferiyat Destanı"ndan aldığımız şu dörtlüklerde toplumun sosyal yapısı ve psikolojisini de tespit edebilmekteyiz. Her bir mısra da Türk milletinin böylesine büyük bir mücadeledeki tavrı sergilenmektedir.

*Ölürüz böyle ölürüz
Düşmandan öcü alırız
Hain düşman karşısında
Durarak hedef oluruz

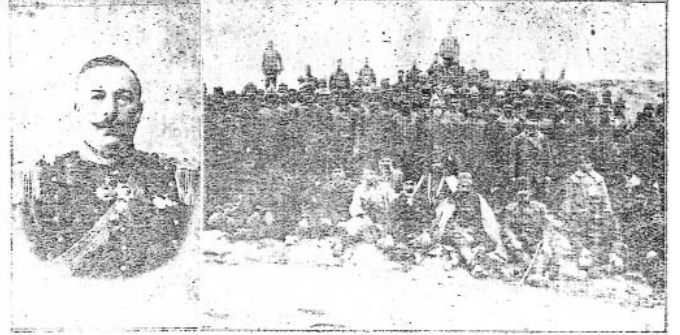
بارہ ۱۰

چنانق قلعه بومباردمانی وشانلی عسکرلر

بارہ ۱۰

قلعه ساطايدك منظرهسى

قوماندان رشدى پاشا

قومقلعه اورحانيه سدالبحر قوماندان وصايعاز وافراد شجاعت نهادى

Ölürsek böyle ölelim
Kalırsak gazi olalım
Bir yaşasın vatanımız
Yoluna kurban olalım

Bu günler her taraf hazırız diyor
Arslan yürekli harbe gidiyor
Bu yolda canını feda ediyor
Göğüsler vererek Çanakkale'den

Asla bir yerden korkumuz yoktur
Düşmanı gözleyen aslanlar çoktur
Kaçışıyor düşmanlar yürekler koftur
Çekilip giderler Çanakkale'den

SONUÇ

1. Eyüplü Mustafa Şükrü imzası ile İstanbul'da Necm-i İstiklal matbaası, sada-yı millet matbaası gibi matbaalarda basılarak ilk önceleri 30 paradan daha sonraları 100 paradan satılan büyük çoğunlukla tek sayfadan müteşekkil destanlar bir halk gazetesine hüviyetindedir.

2. Hissi söyleyişlerinden arındırıldığında sosyal kültürel ve askeri tarihe kaynak teşkil edebilecek önemli vesikalardır.

3. Hitap ettiği kitlenin moral dinamizmini yükselterek motivasyon sağlamaktadır.

Bu istikâmette Eyüplü Mustafa Şükrü ve destanları icra ettikleri fonksiyonlar açısından önemi bir mevkiye sahiptir.

EYÜPLÜ MUSTAFA ŞÜKRÜNÜN DESTANLARINDAN BİRKAÇ ÖRNEK Çanakkale Şarkısı

Çanakkale'sine vardım selamet
Anafartalar'da koptu kıyamet
Nakarar
Anafartalar'da oldu kıyamet

Çanakkale'sinde bir büyük çarşı
İşte ben gidiyorum düşmana karşı
Nakarar
Borular çalıyor ileri arşı

Çanakkale'sinde bir uzun servi
Kimimiz taşralı kimimiz yerli
Nakarar
Askerde rahatla geçirdik devri

Çanakkale'sinde bir yeşil direk
Ölen düşmanlara sevinmek gerek
Nakarar

Harbin dehşetine dayanmaz yürek
Çanakkale'sinde yapılır testi
Düşmanlar çekilip ümidi kesti
Nakarar

Kahraman askerin yorulmaz desti

Çanakkale'sinde sıra serviler
Sanki yağmur gibi iner mermiler
Nakarar

Düşmanın üstüne düşer mermiler

Resim 1; Çanakkale Bombardımanı ve şanlı askerler

Çanakkale'sinde elektrikler
Kumanda ediyor liva ferikler
Nakarat
Düşman cesediyle doldu tarikler

Çanakkale'sinde bir büyük çınar
Duymasın anam ölürsem yanar
Nakarat

Sağ kalır isem her daim anar

Çanakkale'sinde sıra söğütler
Zabitler bir yandan asker öğütler
Nakarat

Vadesi gelerek ölen yiğitler

Çanakkale'sinde akıyor dere
Hesapsız düşmanlar döküldü yere
Nakarat

Bomba yarasıyla açıldı bere
Çanakkale'sinin çoktur furunu
Osmanlı askeri arslan torunu
Nakarat

Asla unutulmaz Arıburunu

Çanakkale'sinde toplar inliyor
Topların sesini herkes dinliyor
Nakarat
Topçular düşmanı görüp mimliyor

Çanakkale'sinde yanar löküslar
Kahraman askerler durmaz göğüsler
Nakarat

Korkarak kaçır hemen öküsler

Çanakkale'sinde kurulur Pazar
Arslan askerlere değmesin nazar
Nakarat

Ecel geldi ise kismetimde yazar

Destancı Eyüblü Mustafa Şükrü Efendi
Necm-i İstikbal Matbaası, İst., 1331, 1 s;
Çakır, 1997;496-497

Alçak İngilizlerin

Çanakkale Bombardımanı ve Topçularımızın Müdafaası

1
Dinleyin ihvanım haberi benden
Şöyleyim sizlere müjdeler olsun
Ecel gelmeyince ruh çıkmaz tenden
İsterse düşmanlar ejderha olsun

2
Alçak İngiliz'den haber vereyim
Yakında perişan olsun göreyim
Boğaza bir daha gelsin sorayım
Kale topçumuzun ömrü var olsun

3
Kabardı düşmanlar hep birer birer
İnşallah cümlesi yerlere girer
Dost görünerek pösteki serer
Beklerdi(n) bir gün sırası olsun
. 4

Ey hain İngiliz dinle kelamı
Gördün mü karşında duran İslam'ı
Mücahid urbanın tekmi akvamu
Derler vücudumuz kurban olsun

5
Kanaldan geçti mücahid ordu
Saf saf olarak ordular kurdu
Çalarak satırı düşmanı urdu
Dirler ki dünyaya ilan olsun

6
Kanalı doldurdu çürük molozlar
Geberdi hesapsız hayli domuzlar
Denizden çıkanlar verir omuzlar
Tırmanıp çıkarlar sahile olsun

7
Zırhlular battı hep teker teker
Batanlar durmayıp diptere çöker
Kahraman mücahid kumları döker
Derler ki geçelim yolumuz olsun

8
Geçtiler İslamlar hep alay alay
Dediler artık ötesi kolay
Düşmanın mahvına kalmadı bir ay
Ancak Allah'ın ihsanı olsun

9
Hak kimin ise yerin bulacak
İngiliz Mısır'dan hep koşulacak
Uyandı İslamlar gelib dolacak
İsteriz bir an evvel olsun

10

Sade Mısır değil daha çok yerler
Alırız bir yandan geliyor erler
Bülend avazla kurbanız derler
Mübarek topraklar tathir olsun

11

Süveyş' de Kafkas' da dikildi sancak
Fütuhat bizlere müyesser ancak
Düşmanın askeri gayetle alçak
Dinmez Kur'an'ımız yardımcı olsun

12

İngiliz dolaşır her dem Boğaz'ı
Yan yan gezinerek satar ağazı
Ne fikir besliyor şaşkınım kazı
Düşünüp etmiyor tefekkür olsun

13

Çanakkale'si nasıl bir yerdir
Kale topçuları kahraman erdir
Gayetle nişancı hem hünerverdir
İsterler topları tetikte olsun

14

Bugün donanmamız hemen dirildi
Bu kuvvet bu dehşet Hakk'dan verildi
Hain düşmanlara göğüs gerildi
Dileriz dünyada perişan olsun

15 ,

İngiliz isterdi Boğaz'dan girmek
Bir daha gelmedi isteriz görmek

Gelirse maksat pasaport vermek
Bari bildirelim haberi olsun

16

Boğaza yaklaşıp gösterir boyun
Güya fikrince ediyor oyun
Ah Yezid melun kurusun soyun
Bu sözüm mihlansın yüreğe olsun

17

Akdeniz boğazı hep sefer beri
Karılar dolaşmaz erkekler yeri
Batan gemilerde kalmaz bir diri
İsterse meşhur gemici olsun

18 .

Cok düşman orada yiğitlik yaptı
Acaba birisi külah mı kaptı
Yapmadı bir şey sokağı sapdı
Velakin batanlar zihinde olsun

19

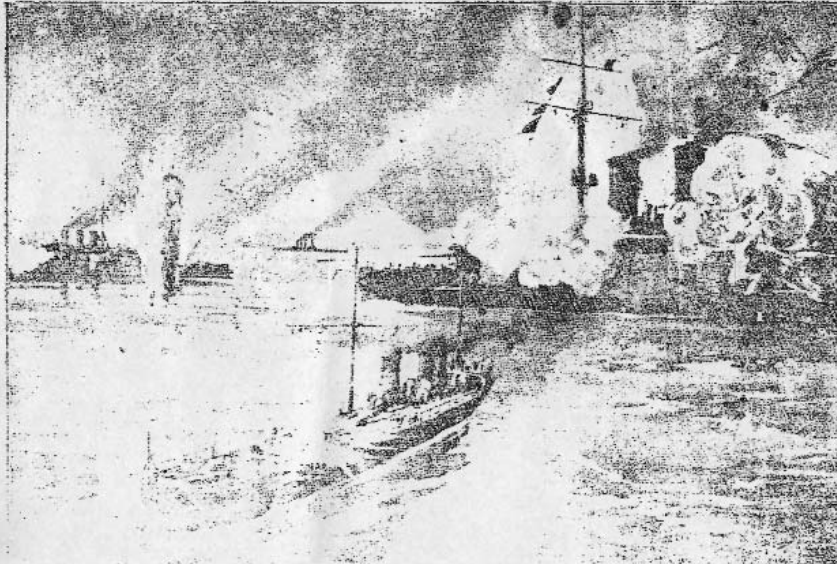
Gayri sokulmuyor aceb ne oldu
Muhakkak başına belalar buldu
Yakındır batması vakitler doldu
Doğruca yolları cehennem olsun

20

Bir zaman denizler üstü malındı
Denizler hakimi olmak şanıdı
Hesabsız filolar tek mil çanlıdı
Şimdi deniz altı mekanın olsun

Resim 2; Alçak İngilizlerin Çanakkale bombardımanı ve kahraman topçularımızın müdafası

الچاق انكليزلك چناق قلعه بومباردمانی وقهرمان طوپچیلر مراك مدافعه سی

21 .

Balkan Harbleri'nde çok idi cakan
Üç arslan eline geçmiştir yakan
Etrafdan hesabsız seyrine bakan
Derler ki ceza-yı sezası olsun

22

Birisi Alman üstünde her an
Biri Avusturya vermiyor aman
Biri de eziyor kafanı üryan
Çekiver yüzüne maskeni olsun

23

Nerde 0 Fransız sen de bir dolaş
Filonu boğaza sok yavaş yavaş
Öteye beriye istersen bulaş
Tecrübe edersen bir kere olsun

24

Tunus Cezayir tepededir Fas
Bunlar da kanını içecek tas tas
Tutmak lazımdır bu günler bir yas
Matemle karışık eyvahlar olsun

25

Fıransız her yüzden buldu belayı
Gayri düzelmenin yokdur kolayı
Tekmil, gazeteler ider alayı
Utanıb bir parça hayası olsun

26

Ey hain Moskof nasıldır halin
Askerin ediyor çok kil ü kâlin
Mahvoldu Irz namus malın
Düşün bir parça izhanın olsun

27

Moskof donanması.görünüb gider
Acaba bu yolda ne haltlar eder
Bizim donanmamız görürse ne der
Toplarla sürerler geriye olsun

28

Çıkar donanmamız durmaz kaçarlar
Ardından durmayıb ateş açarlar
Edib bombardıman zehir saçarlar
Sahil boyları tarumar olsun

29

Ah Sivastopol'u sağlam alalım
Yakmadan yıkmadan memnun olalım
Zaten malımızdır girib dolalım
Gayri oturalım rahatla olsun

30

Karadeniz bizim kimse dolaşmaz
Hâdimi Moskof'un zerre bulaşmaz

Bizim donanmaya asla ulaşmaz
İster ki Yavuz'a fâik olsun

31

Tekmil donanmamız serbest geziyor
Durmayıb balık gibi yüzüyor
Batum Sivastopol'u gözden süzüyor
Derler ki yakında nasib olsun

32

Batum kolay gitti elbet biliriz
Fakat kahramanca şimdi alırız
Mükemmel yapılmış girib görürüz
İsteriz sağlamca bizim olsun

33

Çekil Kafkasya'dan Sibiryaya senin
Dolaşma burada boş kaldı inin
Ahlat koparmağa ağaca binin
Ormanlık dağlık mekanın olsun

34

Asıl düşman olan ancak sen bize
Hatırdan çıkmayıb görünüir göze
Alırız postunu hep yüz yüze
Yalnız burnunda halkası olsun

35

Göresim geldi Sivastopol'u
Fakat derununda Moskoflar dolu
Artık donanmamızın serbesttir yolu
Duacı olalım muzaffer olsun

36

Hatırdan çıkarma Lazlar'la Kürd'ü
Çerkeşler Tatarlar açacak derdi
Allah da bu günler belanı verdi
Oku gazeteyi haberin olsun

37

Ey dinsiz Moskof kitapsız lain
Habis vücudunun kalkması yakın
Allah da bizlere her daim muin
Ancak fikrimiz doğruluk olsun

38

Karadeniz bizim boylu boyuna
Topla gemilerini doldur koyuna
Şeytanlık yaparak bakma oyuna
Göster Yavuz gibi donanma olsun

39

Kahraman donanmamız gezer serbestce
Şan şöretleri malum herkesce
Yakalar düşmanı koşarak tezce
Duamız hittan emin olsun

Resim 3; Edirne - Çatalca muharebesi

40

Bitirdim destanın tek mil sözünü
İlahi sen güldür İslam yüzünü
Düşmanlarının da kör et gözünü
Diyerek Şükri'ya ber dua(?) olsun

Eyüblü Mustafa Şükri

Necm-i İstikbal Matbaası, İst., 1331, 1s; Çakır,
1997:504-508

Anburnu Sahil Muharebesi Destanı

1

Besmele çekerek yazdım destanı
Pek parlak görünüyor bize bu günler
Memnun etmektedir cümle insanı
Dünyanın İslam'ı coşdu bu günler

2

Duacı olalım daimü'l-evkat
Edildi bu yolda türlü teşvikat
Artıkca artsın fütihat kat kat
Mahvolsun düşmanlar gayri bu günler

3

Söyler yürekden bende-i naçiz
Şaşırıp melunlar oldular aciz
İnşallah sonunda dünyaya taciz
Kırıldı düşmanların burnu bu günler

4

Dökmüş sahillere bir çok itleri
Oldu bir salhane topla etleri
Öteye beriye verir fitleri
Artık balıklar da doydular bu günler

5

Bak nasıl kahraman Türk'ün askeri
Süngü ellerinde koşar ileri
Düşman var mı diye arar her yeri
İntikam almaktır fikri bu günler

6

Karaya asker dökmek işleri
Arslan askerler saplar şişleri
Sürülüb takib olur peşleri
Dar yare tıklılıb kaldı bu günler

7

Süngü şakırdısı Allah nidası
Göklere çıkıyor tekbir sedası
Şüphe yok yardım eder Hüda'sı
Cümlesi fedai oldu bu günler

8

Sahiller doldu düşman leşiyle
Askerler durmayub meşgul işiyle
Kimi de hırslanmış çeker dişiyle
Melunlar Türkler'i görsün bu günler

9

Toplar sağıyor hadsiz hesabsız
İnsan değildirler hepsi kitabsız
Kırdırır askerin dinsiz imansız
Başına gelecek vardır bu günler

10

Düşünmez ölenler insan mı acib
Boş yere kırdırtmak ider mi icab
Utanmaz alçaklar etmezler hicab
Belki kazanırım fikri bu günler

11

Fesad salmak için atdınız kolu
Kaynattın kazganı olmasun sulu

Askerin sıkılıb kalmadı yolu
Gayetle perişan oldu bu günler
12 .
Sahil boylarına asker çıkardık
Giren askerleri görüb bakardık
Durmaz zırhlıları hemen sokardık
Velakin geriye kaldık bu günler

Sahibi Eyüblü Mustafa Sükrü
Necm-i İstikbal Matbaası, İst., 1331, 1 s; Çakır, 1997:508-509

Canakkale Şarkısı

Bestesi: Hicazkar

Çanakkale Gelibolu
Kahraman askerler dolu
Sağ olası Enver Paşa
Gösteriyoz(r) kolay yolu
Nakarat

Ölüriüz böyle ölüriüz
Düşmandan öcü alıruz
Hain düşman karşısında
Durarak hedef oluruz

Düşmanların gemileri
Batıb gelir yenileri
Sağ olası şanlı topçu
Atıyorlar mermileri
Nakarat

Ölürsek böyle ölelim
Kalırsak gazi olalım
Bir yaşasın vatanımız
Yoluna kurban olalım

Osmanlılar birleşiyor
Her tarafa yerleşiyor
Askerlerin süngüsünü
Gören düşman titreşiyor
Nakarat

Ölmeli böyle ölmeli
Kalırsak gazi olmalı
Düşmanların vücudunu
Kaldırmaya yol bulmalı

Alman'ın tahtelbahiri

Çalışıyor cümle fahri
Yaşasılar Alamanlar
Yürüyorlar biri bahri
Olamaz böyle olamaz
Düşmanlar bir şey alamaz
Kör olası tek mil düşman
Burada rahat bulamaz

Alman'ın havanları
Gayet büyük kovanları
Mermileri yıkıb gider
Arar bulur düşmanları
Nakarat

Koşalım haydi koşalım
Kabatepe'yi aşalım
Sahildeki düşmanlarla
Süngülerle uruşalım

Alamanya çalışıyor
Avusturya uğraşiyor
O kahraman Türk askeri
Fırsat bulub uruşuyor

Uğraşma nafile boşdur
Askeri ileri koşdur
Çanakkale askerinin
Süngüsünü yemek hoşdur

Arıburnu Kabatepe
Yediklerin sana küpe
Osmanlı'ya teslim olun
Tüfengini öpe öpe

Birbirini kandırdınız
Kendinize döndürdünüz
Asker ile zırhlınızı
Adalara gönderdiniz

Alamanya Avusturya
Mühimmat esliha derya
Askeri de gayet cesur
Maksadımız bizim bu ya

Kumandanlar hep birlikte
Çalışıyor gözü erlikde
Vatanperver Enver Paşa
Aşk-ı vatanla perverde

*Düşmanlar gitti uzağa
Düşdüler şimdi duzağa
Arslan gibi Türk askeri
Sekiıyorlar dağdan dağa*

*Alaman'ın sefinesi
Denizaltı definesi
Dalar çıkar balık gibi
Ucunda vardır iğnesi*

*Moskoflann keyfi kaçdı
Porje misil(?) yare açdı
Alamanya Avusturya
Buralara zehir saçdı*

*Alamanya uzanıyor
Avusturya özeniyor
Türkler ile üç müttetik
Şanlı namlar kazanıyor*

*Eyüblü Mustafa Sükrü, "Çanakkale Şarkısı",
Necm-i İstikbal Matbaası, İst., 1331,1s; Çakır, 1997 : 510-512*

Çanakkale Kabatepe Muzafferiyat Destanı

1

*Müjdeler ihvana yazdım bir destan
Yüzümüz güldüdü ol büyük Yezdan
Bu zafer bizlere Hakk'dandır ihsan
Biraz bahsedeyim Çanakkale'den*

2

*Okuyan ihvana müjde eyleyim
Yazacak pek yokdur bilmem neyleyim
Hayırlı haberler size söyleyim
Düşmanın emeği mahv oldu Çanakkale'de*

3

*Hainler köpek gibi salar buraya
Lakin el uzadamaz kimse oraya
Asker çıkardı nihayet karaya
Şiş kebapını yedi Çanakkale'de*

4

*Çünkü buraları gayet muntazam
Tabya istihkam hazır intizar
Topçu piyadesi biliyor nizam
Asla korkumuz yoktur Çanakkale'den*

5

Topçumuz mermiyi boşa atmıyor

*Piyade hücumda geri gitmiyor
Kumandan zabitan asla yatmıyor
Cümlesi memnundur Çanakkale'den*

6

*Uzaktan kör gözle bakıyor düşman
Yaptığı işlere oldu peşiman
Halt ederlerse görüyor çeşman
Belayı buldular Çanakkale'den*

7

*Üç hain köpek sardı bizleri
Türkleri dar yere tıkmak sözleri
Görünce Türkler'i döndü yüzleri
Tokatlar yer gider Çanakkale'den*

8

*Boğazlar düşmanın asla olamaz
Olursa ecanib rahat bulamaz
Hangi düşman olsa lezzet bulamaz
Türkler memnun ancak Çanakkale'den*

9

*Nihayet sokuldu düşman boğaza
Olan rezaleti almam ağaza
Açıb girmek ister sanki mağaza
Belki bir şey alır Çanakkale'den*

10

*Üçyüz milyon islam'ın kanunu emdin
Boğazda askeri kara dökdiün
Çıkan askerlerinin sonunu gördün*

Resim 4; İzmir ve Aydın taraflarını bihuzur eden Çakırcalı efe Mehmed'in destanı

Hesabı sonra al Çanakkale'den
11
Osmanlı askeri korkmaz düşmandan
İntikamçün asla dönmez ölümden
İmdadıcısı gelir Rabb-i Rahim'den
Alçağı çıkarır Çanakkale'den
12
İslam'ı karşında balık mı sandın
Düşdüğün halden sen de usandın
0 koca ayının sözüne kandın
Belayı, bulacaksınız Çanakkale'den
13
Türk toprağını miran mı buldun
Sonunu düşünmeden nereye girdin
İslam askerini karşında gördün
Size faide yokdur Çanakkale'den
14
Bakın ne halt etti alçak serseri
Çıkardı Kabatepe'ye askeri
Zannetti orası seyrangah yeri
Onlar da hasret gitti Çanakkale'den
15
Düşmandan çıkdı dört liva kişi
Kahraman askerler gördüler işi
Saldırıp düşmana serdiler leşi
(...?) kaçdılar Çanakkale'den
16
Düşmandan binlerden fazladır maktul
Ne kadar çok olsa o kadar makbul
Bu yolda duamız oluyor kabul
Çıkarak kaçdılar Çanakkale'den
17
Seddülbahir dahi sahil-i seyrangah
Temaşa etmeğe çıktılar naghah
Şaşırmış melunlar olmazlar agah
Size faide yak Çanakkale'den
18
Ma'veneler pek çok asker çıkardı
Rast gelen yerlere burnun sokardı
Kahraman askerler hemen bakardı
Dediler kısmet alın Çanakkale'den
19
Askerler bakıb biraz sabretti
Tahammül kalmayıb gitdi
Gayri arslanların canına yetdi
Dediler sürelim Çanakkale'den
20
Hemen düşmanlara karşı vardılar

Kükremiş arslanlar gibi saldırdılar
Düşmanlar şaşırib hayran kaldılar
Dediler vaz geçelim Çanakkale'den
21
Kahraman erler saldırır durmaz
Ölümden zerrece korkusu olmaz
Hem keser öldürür hem kendin yormaz
Derler ki çekiliniz Çanakkale'den
22
Bu müsademeler dehşetli oldu
Kırılıb düşmanlar belayı buldu
Kalını ölerək kaçan kurtuldu
Bunlar da pay aldı Çanakkale'den
23
Gördün mü ey hain bizdeki eri
Dönmez delik delik olsa her yeri
Saldırır düşmana bırakmaz diri
Sürer Çıkarır Çanakkale'den
24
Çok şükür Allah'a ne büyük nusret
Kahraman askerler ediyor gayret
Ah o topçulara hayran ol seyret
Sağar mermileri Çanakkale'den
25
Seddülbahir Kabatepe öte beriye
Hırlayıb hırlayıb döner geriye
Kör gözü bir baksa arslan sürüye
Neler var anlasa Çanakkale'den
26
İşte Çanakkale meydana İzmir
Tabya istihkamı çelikle demir
Azı dişleriyle sokulub kemir
Sonra hesabı alırsın Çanakkale'den
27
İngiliz Fransız uydu Moskofa
Edilen vaadler çıkıyor kofa
Bunca fedakarlık gidiyor boşa
Uğraşın kemik var Çanakkale'den
28
Sade bir öğrenmiş bombardımanı
İnşaallah burnundan çıkar dumanı
Zaten ecelinin geldi zamanı
Galiba ölümün Çanakkale'den
29
Artık kulağına kar suyu kaçdı
Bu işler başına bin dertler açdı
Kahraman topçularımız zehirler saçdı

Aldık haberleri Çanakkale'den

30

Kör Moskof değil mi salan fesadı

Verdi her tarafa hayli kesadı

Kalması kimsenin ağzının tadı

Fikrince ümidi Çanakkale'den

31

Şehidler oldu ravza-i cenan

Müeyesser bizlere ey ehl-i iman

Gazilere madalya verildi heman

Arz edilerek Çanakkale'den

32

Aile-i şühedaya medar çare

Gazilere dahi olur idare

(3. mlsra eksik.)

Verildi her yerden Çanakkale'den

33

Bu harbdan düşmana çok oldu ziyan

Zararda olanlar olunmaz beyan

Bizle çalışalım olacak 'ayan

Koşalım def' olsun Çanakkale'den

34

Bu günler her taraf hazırız diyor

Arslan yürekli harbe gidiyor

Bu yolda canını feda ediyor

Göğüsler vererek Çanakkale'den

35

Asla bir yerden korkumuz yokdur

Düşmanı gözleyen arslanlar çokdur

Kaçışıyor düşmanlar yürekler kofdur

Sokulub giderler Çanakkale'den

36

Bizler etmeyelim hiç kil u kali

Belli düşmanların bugünkü hali

Namusu kalmadı mal ü melali

Yine vaz geçmiyor Çanakkale'den

37

Ettiğimiz harbler hayatla memat

Çünkü karşımızda duranlar inad

Evluya enbiya bizlere imdad

Ederek karşılar Çanakkale'den

38

Mısır'da Kafkas'da olanlar seza

İzmir'de bu yüzden çektiği ceza

Ya o Alman'nın ettiği eza

İçin ayrılmıyor Çanakkale'den

39

Yaşasın gazi halife-i hakanımız

Var olsun vekil-i kumandanımız

Şimdi askerlerindir bizim şanımız

Cümlemiz eminiz Çanakkale'den

40

İşte burada tamamdır destan

Kusurum af eder elette ihvan

Mustafa Şükrü'dür Eyüb Sultan

Mesrur etmek ister Çanakkale'den

"Eyüblü Mustafa Şükrü,

Necm-i İstikbal Matbaası, İst. 1331, 1s;
Çakır, 1997 : 515-519

BİBLİYOGRAFYA

Harid FEDAI, "Kıbrıs'ta Destan Söyleme Geleneği ve Âşık Kenzi Divanındaki Destanlar" İpek Yolu Uluslararası Halk Edebiyatı sempozyumu Bildirileri KB, Ankara 1995.

Ahmet Talat ONAY, Türk Halk Şiirlerinin Şekil ve Nev'i, Hazırlayan: Cemal Kurnaz, Ank. 1996.

Özkul ÇOBANOĞLU, Âşık Tarzı Kültür Geleneği ve Destan Türü, Ank. 2000.

Edmond SAUSSEY, Türk Halk Edebiyatı, çeviren : İlhan Başgöz, İst., 1952.

Ahmet Şükrü ESEN, Anadolu Destanları Yayına Hazırlayan: Pertev Naili Boratav, KB, Ank. 1991.

Alemdar YALÇIN, "19. Asırda Türk Halk Edebiyatında Destan" III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildiriler, II. Cilt Halk Edebiyatı Ank. 1986.

Ömer ÇAKIR, Nazmımızda Çanakkale Muharebeleri (1915-1928) Gazi Üniv. Sosyal Bilim. Enst. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ank. 1997.

Ömer ÇAKIR, "Çanakkale Türküsünün Öyküsü" Çanakkale Araştırmaları Türk Yılığ, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Atatürk ve Çanakkale Savaşları Araştırma Merkezi, Sayı 1, Mart 2003.

M. Sabri KOZ "Çanakkale Zaferi ile İlgili Bir Destan" Türk Folklor Araştırmalar Dergisi C. XIII, S.265, s.6063-6065

Mustafa ŞÜKRÜ "Biçâre Şehitlerimizin Kahraman Tayyarecilerimiz Fethi ve Sadık Beylerin Destanı Necm-i İstiklâl Matbaası 1329 (1913)

—— " Sulh Destanı, Necm-i İstiklâl Matbaası, İstanbul 1324 (1918)

—— "İnayet-i Hak ile Mundefi Olan illet-i Meşhure ilk Üç Defada Vuku Bulan Hariklerin Cem Taavvur Kılınan Destan-ı Kolera İstanbul.

——, Bir Takım Baldırı Çıplak Şunun Bunun Kesesinden Tütün İrtikabında Bulunan Otlakçıyanın Fiiliyatına Dair Destan, İstanbul

——, Alman Tahte'l-Bahirlerinin Faaliyetlerinin Destanı, İstanbul.

——, Destan-ı Şanlı Asker, Sada- yı Millet Matbaası, İstanbul.

——, İzmir ve Aydın Taraflarını Bi-Huzur Eden Çakırcalı Efe Mehmet'in Destanı, Sada-yı Millet Matbaası, İstanbul.

——, Manzum-ı Türkiye ve İtalya Muharebesi Sada-yı Millet Matbaası, M. 1327 (1911), İstanbul.

——, Edirne ve Çatalca Muharebesi, Müşterek'ül Menfâ Osmanlı Matbaası, İstanbul.

——, Edirne Şarkısı Necmi İstikbal Matbaası, İst.

Muzaffer GÖKMEN, Hayatı ve Eserleri, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 1978.

Ahmet Refik ALTINAY, Tarihte Osmanlı Neferi, Matbaa-i Askeriye, İstanbul 1331 (1915).

Refik Turan "Türk Savaş Motivasyonu ve Çanakkale", Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Cilt XII, Mart 1996. Sayı 34